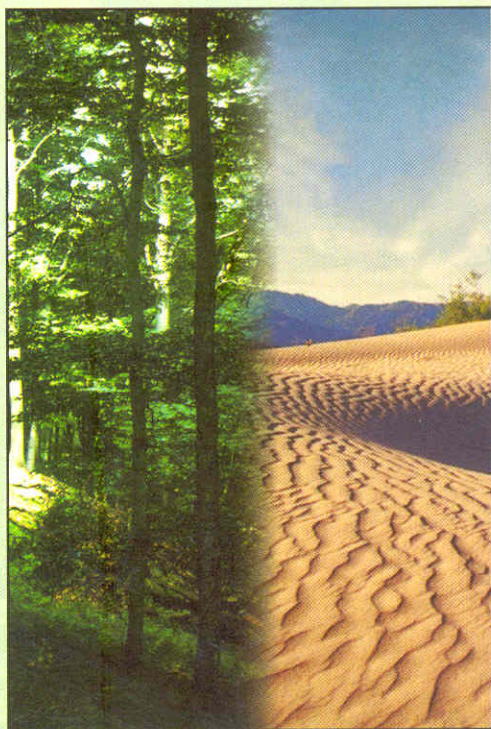

Somogyi Zoltán

Erdő nélkül?

KÖRNYEZET ÉS TÁRSADALOM
XXI. SZÁZADI FORGATÓKÖNYVEK

TARTALOM

I. Barbárok és szelíd erkölcsök

1. Erdő nélkül...?	13
2. Gyors számvetés	16
3. Bezzeg a régi szép időkben...?	17
4. Erdőleltár 2000	20
5. Az erdőkutató közéletisége	21

II. Annyi mindent ad az erdő...

1. Termékek, szolgáltatások,
értékek	23
2. Fatermékek	25
3. Nem fa termékek	27
4. Az erdők védelmi funkciói	28
5. Üdülési, rekreációs, turisztikai,
sportolási, esztétikai,
ökoturisztikai funkciók	29
6. Kulturális, történelmi, lelki és
tudományos értékek	31
7. Befejezetlen rendszertan	33
8. Összegző értékelés	34

III. Mert dőlni kell a fának...

1. Mit tudunk az erdőkről és mit
nem?	39
2. Erdők és irtások	41
3. Őserdők és ültetvények	42
4. A faállományok degradálódása	45
5. Az erdők degradációja	48
6. Beteg erdők, beteg fák	49
7. Barát vagy ellenség?	51
8. Összegző értékelés	55

IV. A kevesebb többet ér?

1. Ökolokauszt – vagy csak
riasztó számok?	61
2. Mi a biodiverzitás?	63
3. A diverzitás mérése	64
4. Változatosság és
fenntarthatóság	66
5. A változatosság nem csak
gyönyörködtet	68
6. Mit veszítettünk idáig – és mi
maradt még meg?	70
7. A diverzitást megőrizni is
sokféleképpen lehet	73

V. Letűnt őserdők nyomában

1. Őserdők és műerdők	81
2. A természet templomának
„borzadályos” pompája	83
3. Tarka vegyület, avagy
változatok a változatosságra	86
4. Vissza az őserdőkhez?	88
5. A természetorientált erdő-
gazdálkodás néhány alapelve	94

VI. Vegetáció és változatosság

1. Az erdőtársulások kialakulása	101
2. Az erdőtársulások szerkezete	103
3. Funkcionális rend az erdei
életközösségekben	106
4. Az erdőtársulások
fajgazdagsága	107
5. Az erdőtársulások változatossága
és veszélyeztetettsége	112
6. Bolygatások és gyűgyulások	117

7. Erdeink gyomosodása	120	5. Az erdőművelés hatása az erdők alkalmazkodó-képességére	170
8. Az erdőtársulások ellenálló képessége és regenerálódása	122	Természetes felújítás 171 • Mesterséges felújítás 171 • Maggyűjtés 171 • Csemete-nevelés 172 • A szaporítóanyag keverése 173 • A származás megválasztása 174 • A gyérités 174 • A genetikai identitás veszélyeztetése • 175	
9. Nagyvadállomány – kis diverzitás	124	6. A genetikai erőforrások védelme	176
10. A faültetvények mint növényközösségek	125	Dinamikus génmegőrzés 176 • Statikus génmegőrzés 177	
11. A tájhasználatok erdőtakaróra gyakorolt hatásai	127	7. Befejező gondolatok	178
A Duna–Tisza köze 127 • A Délnyugat-Dunántúl 128 • A Kárpátok 130			

VII. A jövő erdeinek állatvilága, avagy az erdei állatvilág jövője

1. Kifinomult rendszer és az alázat hiánya	133
2. Növényekre utalt állatok – állatokra utalt növények	135
3. Emberarcú erdők	136
4. Fafajok és az elegyesség	137
5. Az éltető holt fa	139
6. Ha túl sok az állat...	145
Rovargradációk 145 • Nagyvadállomány 150	
7. Kezünkben a jövő	153

VIII. Kicsi a gén, de...

1. Bitek és kihívások	155
2. A genetikai változatosság csúcstartói	157
3. Hogyan hódították meg a tölgyek Európát? Az őshonosság genetikai bizonyítékai	164
4. A klímaváltozás genetikai nézőpontból	167

IX. Fűben-fában karbon

1. A funkcionális sokféleség egy újonan felismert eleme	181
2. Nem az oxigén, a szén-dioxid!	183
3. Láz vagy csak hőemelkedés?	185
4. Mi okozza a klímaváltozást?	188
5. A széndioxid-emisszió története és okai	190
6. Az erdők szerepe a szén földi körforgalmában	193
7. A szén-dioxid mint trágya	196
8. Kibocsátás-csökkentés és szénlekötés	197
9. Mit tehet az erdőgazdálkodás? Őrzés és védelem: van mit és van miért! 200 • Az erdők területének megőrzése 201 • A faállományok szénkészletsűrűségének megőrzése 202 • Az erdőtalajban nagyon sok szén van! 202 • A szénlekötés alapszabálya: csak a sok kicsi megy sokra 204	200
10. Hazai erdősírtési programok szénkörforgalmának és gazdaságosságának modellezése	207
11. Hogyan ültessünk fákat?	212

**X. Egy magasabb fokú
tartamosság:
a fenntarthatóság felé**

1. Erdőgazdálkodás keresztútjában	215
2. Ki vágja a fát?	217
3. Mégis, kinek az erdeje?	218
4. Ki miért fizet?	221
5. Fatermést – minden áron?	224
6. Kellenek-e őserdők és erdőrezervátumok?	226
7. Facsemete vagy erdőcsemete?	227

8. Fász vagy erdész?	231
9. Hogyan gondozhatjuk az erdő egészét?	232
10. Hogyan mérjük a mérhetetlent?	235
11. Az erdőkért mindannyian felelősek vagyunk	240

**XI. Ne bántsátok
a lombokat!**

243

XII. Irodalomjegyzék

249

A ma városlakó embere erdővel legfeljebb hétévégen találkozik, és talán azt gondolja, hogy az erdő csak kirándulásra és fatermesztésre való. Egyre inkább kezdünk azonban rádöbbenni, mekkora értéke van az erdők sok más ajándékának: a tiszta levegőnek és víznek, a sokféle növény- és állatfaj által termelt kémiai anyagoknak, sok egyéb erdei terméknek, az erózió és az árvizek elleni védelemnek. Ezeket az ajándékokat – életünk feltételeit – sokszor anélkül vesszük igénybe, hogy tudnánk róluk, és sokszor csak azután figyelünk fel rájuk, amikor az erdő eltűnése miatt már nem jutunk hozzájuk. Jelenleg pedig az erdők – köztük az őserdők – területe véstesen csökken, és az erdei életközösségek degradálódnak. Komolyan kell ezért venni azokat az aggodalmakat, hogy esetleg eltűnnek az erdők a Földről, ha nem változtatunk az erdőkhöz való viszonyunkon. Amikor jövőnket tervezzük, fel kell tennünk azt a kérdést: vajon létezhet-e emberi társadalom erdő nélkül? A könyv azt próbálja megmutatni, hogy a kérdésre egyértelmű a válasz: nem! Sőt, egyre inkább szükségünk lesz rájuk a környezetszennyezéssel és az erőforrások felélésével járó társadalmi fejlődésben.

Dr. Somogyi Zoltán (1959–) a budapesti Eötvös József Gimnázium után a soproni egyetem erdőmérnöki karán tanult, és erdőmérnöki oklevelet szerzett. Ezt követően az MTA ösztöndíjasa volt, és erdészeti tudományból kandidált. Kanadában és Ausztriában töltött hosszabb időt ösztöndíjasként. Munkahelyén, az Erdészeti Tudományos Intézetben az erdők működésének, ökológiájának, kezelésének, a fák növekedési törvényszerűségeinek a kutatásával foglalkozik. Tagja az Európai Erdészeti Intézet igazgatótanácsának.

